

A kommunista diktatúra áldozatainak emléknapja

A kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapja megtartását az Országgyűlés 2000. június 13-án elfogadott határozata rendelte el. Ennek értelmében minden év február 25-én megemlékeznek a kommunizmus áldozatairól a különböző oktatási intézményekben.

Kovács Bélát, az akkor legnépszerűbb politikai párt, a Független Kisgazdapárt főtitkárát 1947-ben ezen a napon a kommunistákkal szembeni kiállása miatt a szovjet hatóságok az utcán letartóztatták és a Szovjetunióba vitték, ahol nyolc évet töltött fogságban.

A politikus letartóztatása és fogva tartása az első lépés volt azon az úton, amelynek során a kommunista párt kiiktatta az ellenszegülőket, és így haladt a totális, egypárti diktatúra kiépítése felé. Az eset ezzel a demokrácia és a szabadságjogok semmibe vételének jelképévé vált, amely a kommunizmus közel 50 éves uralmát jellemezte. Kovács Béla típuspéldája lett a pártállami rezsim áldozataiként számon tartott embereknek.

A kommunizmus fekete könyve becslések és levéltári kutatások alapján **körülbelül 100 millióra teszi a kommunizmus áldozatainak számát az egész világon. Kelet-Közép-Európában az éhínségben, kényszermunkatáborban vagy kivégzés által elhunyt áldozatok száma eléri az egymilliót**, de a rendszer áldozata az is, akit börtönbe zártak, vallattak, kínoztak, megbélyegeztek, akit csoport- vagy vallási hovatartozása miatt üldöztek, vagyis mindenki, akit a szabad cselekvés és választás lehetőségétől megfosztottak, testileg és lelkileg megnyomorítottak.

Az emléknap sajátossága, hogy a múlt felidézése mellett **kegyelettel emlékezünk azokra, akik áldozatul estek a kommunista diktatúráknak, akik ártatlanul elszenvedték az elnyomást és terrort, vagy tevőlegesen szembeszálltak vele, mint 1956-os forradalmunk mártírjai**. Emlékezünk mindazokra, akiket a lenini és sztálini elveken fölépülő hatalmi rendszerek megfosztottak életüktől, akiket bebörtönöztek, táborokba hurcoltak vagy internáltak, de ideszámítanak azok is, akiknek a hatalom tönkretette az egészségét,

egzisztenciáját, akik nem tanulhattak tovább, akiket bepofoztak a téeszekbe, öngyilkosságba kergettek stb. Mert a kommunista diktatúrát sokan és sokféleképpen szenvedték meg. Bizonyos értelemben egész nemzetünk áldozata a kommunizmusnak, nemcsak a sötét ötvenes évek miatt, de amiatt is, ami utána jött: a Kádár-rendszer puhának mondott, lassan szétszülő diktatúrája, amelynek nyomán gazdasági válság, szegénység és erkölcsi meghasonlás maradt századunk utolsó évtizedére.

Szolzszenyicin, Nobel-díjas szovjet író így ír a kommunistákról:

„A kommunistánál kártékonyabb és veszélyesebb embertípust még nem produkált a történelem. Cinizmusuk, szemtelenségük, hataloméhségük, gátlástalanságuk, rombolási hajlamuk, kultúra- és szellemellenességük elképzelhetetlen minden más, normális, azaz nem kommunista ember számára. A kommunista nem ismeri a szégyent, az emberi méltóságot, és fogalma sincs arról, amit a keresztény etika így nevez: lelkiismeret. A kommunista eltorzult lélek! Egészséges szellemű európai ember nem lehet kommunista! Nincs olyan vastag bőrt igénylő hazugság, amit egy kommunista szemrebbenés nélkül ki ne mondana, ha azt a mozgalom érdeke vagy az elvtársak személyes boldogulása így kívánja.”

Faludy György: Kihallgatás

Egész nap nyúzott. Hol bokámat
rúgta
s ordított, hol dühödten
nógatott.
Vadul gyűlöl. Pedig pontosan
tudja,
hogyan ártatlan vagyok.

Hencegni ezzel már én sem
kívánok.
Bárcsak tettem volna egy
keveset
ellenük! S nem most kéne
kifundálnom
a kémkedésemet.

Mindegy. Az embert úgyis
elítélik.
Az ablakra haránt dőlt a nehéz
napfény. Fölém lógott
Dzserdzsinszki Félix
szakállán a penész.

Az ávós kandúr, ha szemébe
néztem,
elfordult. Oldalvást, az írógép
mellett egy nő terítette a széken
szét vájdling-alfelét.

– „Mi volt az apja?” – szólt,
mikor megitta
a kávéját. – „Tanár.” – „Tanár?
Nagyon
szép”, és diktált: „Írja!
Kapitalista
családból származom.”

–
„Nem” – mondtam, de a nő már
lekopogta.
– „És hol tanult?” – „Apám?” –
„Nem, maga.” – „Én?
Jogot hallgattam” – hazudtam –
„Bologna
híres egyetemén.”

Diktált: – „Két Ny-nyel írja,
hogyan: Bolonnya
egyetemén jártam ki a jogot,
mert már akkor a fasizmus
bolondja
voltam, s az is vagyok.”

Ez lesz a vallomásom. Hitvány
lócán
ültem. Napestig ily színvonalon
tárgyalt s engem ez
inkvizíciójánál
kivert az unalom.

Röhögjek vagy sírjak? A járdát
néztem
az út túlján, hol nők és férfiak
mutakoztak, kiket nem fogtak
még el.
Idő kérdése csak.

Vagy vágtam volna ávósom
szemébe
(azt is tudom, hogy Zala a
neve),
hogyan semmikor, semmiért,

semmiképpen
nem cserélek vele?

Avagy idézzem Szókratészt
azoknak,
kiknek minden szava örök titok,
hogy szörnyűséget elkövetni
rosszabb,
és elszenedni jobb?

Avagy adjak hálát Szent
Erazmusnak,
aki a rabok védő szelleme,
hogy néhány kisebb rúgással
megúsztam,
s már visznek lefele?

Itt állok most a kimeszelt
cellában.
Karom lecsüng. Vén verejték
tapad
testemhez. Gondolj, súgom,
Attilára,
és fel ne fújd magad.

Mit érlel sorsod? Mit kaptál
hazádtól?
Mért jöttél vissza? Minek vagy
magyar
ily bolondul? Téged e föld nem
ápol
s nyom nélkül eltakar.

Gérecz Attila: Karácsonyi ének a börtönben

Szürke falakon túl, messze, gyertyák
gyúlnak,
Ünnepi harangok imára kondulnak.
Komor szájunk szélén keserű
vonások

– Hallod, Názáreti?
Súlyosak a láncok.

Lüktető városok élete csendesül,
Millió gyűlölet könnyekké szelidül.
Kiégett szívünkön már nem csordul
bánat.

– Hallod, Názáreti?
Megtörték a vágyak.

Kacagó kicsinyek ámuló szemekkel,
Derűs emberpárok zsolozsmás
lélekkel.

Hajlott hátunk bűnös alázatra
görnyed.

– Hallod, Názáreti?
Vedd el életünket!

Fia képe előtt leboruló asszony,
Drága vonásain torzul a fájdalom.
Könnybefúlt hangjában mély kínok
zihálnak.

– Hallod, Názáreti?
Megbocsátunk... – Érted!

Túl a szitok zaján felcsendül az ének.
Zúg, dagad, hömpölyög, felujjong a lélek.
Megrendül a börtön, recsegnek a záruk,
Rab torkok harsogják szerte a világnak:
Dicsőség Istennek, békesség a népnek

– Hallod, Názáreti?
Hozzád száll az ének.

– Hallod, Názáreti?
Segítsd az anyánkat!

Nedves zárkák alján összeroskadt
árnyak.

Fásult, néma vággyal szent csodára
várnak.

Vasrácsokon átal halvány fényre
néznek.

– Hallod, Názáreti?
Peregnek az évek...

Tágult pupillákon tébolyult kín
lángja.

Négy zokogva készül a
mártírhalálra.

Torkához kap, s felsír álmában a
gyermek:

– Hallod, Názáreti?
„Apámat ne engedd!”

Megtiport országon dühöng szilaj
átok.

Neved, rohadt dühvel ócsárló
pofájok

Káromolva töri csendjét a szent
éjnek.

Egy orosz katonáról

Az anyja mint az én anyám
azt mondta: jó légy kisfiam!
Elkísérte az állomásra
és siratja, hogy messze van,
meg-megáll kezében a tű,
míg a konyhában öltöget,
morzsoló ujjai elejtik
a kukoricacsövet,
vagy elindul az udvaron
s már nem tudja mit keresett,
csak fohászkodik: Istenem,
baj ne érje a gyereket.
Az anyja messze valahol
oroszul siratja fiát,
s nem érti ő sem, mit keresnek
idegenben a katonák.
Az anyja, mint az én anyám,
fohászkodik s nem tudja még,
hogy a fia, itt Budapesten
ma rám sütötte fegyverét.